

ODPORÚČANIA

ODPORÚČANIE KOMISIE (EÚ) 2021/1534

zo 16. septembra 2021

k zaručeniu ochrany, bezpečnosti a posilneniu postavenia novinárov a iných pracovníkov médií v Európskej únii

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292,

keďže:

- (1) V článku 2 Zmluvy o Európskej únii sa jasne uvádza, že EÚ je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv. To zahŕňa aj rešpektovanie slobody a plurality médií a práva na slobodu prejavu a vyžaduje si trvalé úsilie chrániť slobodu, pluralitu a nezávislosť médií, ktoré sú kľúčovým prvkom demokratických systémov a právneho štátu.
- (2) Povinnosť EÚ a jej členských štátov rešpektovať slobodu a pluralitu médií je zakotvená aj v článku 11 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“). Právo na slobodu prejavu stanovené v tom istom článku zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie a myšlienky bez zasahovania orgánov verejnej moci a bez ohľadu na hranice⁽¹⁾. Tieto zásady a práva spolu znamenajú, že občania by mali mať prístup k pluralite zdrojov informácií a názorov, aby si mohli utvárať názory, kontrolovať vlády a získavať potrebné informácie, na základe ktorých si môžu slobodne uplatniť svoje hlasovacie právo. Členské štáty majú povinnosť zabezpečiť právnymi, administratívnymi a praktickými opatreniami priaznivé prostredie pre médiá a novinárov⁽²⁾.
- (3) EÚ sa vo všeobecnosti považuje za jeden z najbezpečnejších priestorov pre novinárov a iných pracovníkov médií⁽³⁾. Rastúci počet fyzických, právnych a online hrozieb a útokov na novinárov a iných pracovníkov médií v posledných rokoch, ktoré sú okrem iného zdokumentované aj v správach Komisie o právnom štáte⁽⁴⁾ z rokov 2020 a 2021, je však trendom vyvolávajúcím obavy⁽⁵⁾. Počet záznamov o útokoch, agresivite a obťažovaní novinárov a iných pracovníkov médií v členských štátoch EÚ sa totiž stále zvyšoval⁽⁶⁾. Teroristický útok na týždenník *Charlie Hebdo* z roku 2015 vo Francúzsku, pri ktorom bolo zabitých 12 ľudí, vraždy investigatívnych novinárov Daphne Caruanovej Galiziovej v roku 2017 na Malte, Ján Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej v roku 2018 na Slovensku boli jasným signálom na zvýšenie ochrany novinárov⁽⁷⁾. Na potrebu riešiť bezpečnosť novinárov v EÚ upozornili aj ďalšie nedávne prípady ako vraždy Giorgosa Karaivaza v Grécku a Petra R. de Vriessa v Holandsku v roku 2021, ktoré sú v súčasnosti v štádiu vyšetrovania.
- (4) Komisia vo svojom akčnom pláne pre európsku demokraciu⁽⁸⁾ predstavila ambiciózny náčrt posilnenia postavenia občanov a budovania odolnejších demokracií v celej EÚ, pričom zdôraznila dôležitú úlohu, ktorú pri prijímaní informovaných rozhodnutí občanov a v boji proti dezinformáciám zohrávajú nezávislé a pluralitné médiá. Na tento účel sa v akčnom pláne pre európsku demokraciu ráta so súborom konkrétnych výsledkov zameraných na podporu a ochranu slobody a plurality médií, konkrétne napríklad aj s týmto odporúčaním a s pripravovanou iniciatívou Komisie zameranou na riešenie strategických žalôb proti účasti verejnosti.

⁽¹⁾ Táto sloboda je zakotvená aj v článku 10 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv v zmysle výkladu Európskeho súdu pre ľudské práva Rady Európy.

⁽²⁾ V článku 51 ods. 1 charty sa stanovuje, že členské štáty musia pri výkone práva EÚ dodržiavať a presadzovať práva a zásady zakotvené v charte.

⁽³⁾ Svetový index slobody tlače 2020.

⁽⁴⁾ COM(2020) 580 final z 30. septembra 2020, COM(2021) 700 final z 20. júla 2021.

⁽⁵⁾ Potvrdené aj v správe o monitorovaní plurality médií za roky 2020 a 2021. Pozri: <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>.

⁽⁶⁾ Platforma Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov.

⁽⁷⁾ Stredisko organizácie UNESCO pre monitorovanie vrážd novinárov.

⁽⁸⁾ COM(2020) 790 final z 3. decembra 2020.

- (5) Toto odporúčanie dopĺňa smernicu o audiovizuálnych mediálnych službách⁽⁹⁾ a návrh Komisie na prijatie aktu o digitálnych službách⁽¹⁰⁾, ktorých cieľom je chrániť divákov audiovizuálneho mediálneho obsahu a všetkých používateľov digitálnych služieb v celej EÚ. Dopĺňa sa ním aj akčný plán pre mediálny a audiovizuálny sektor⁽¹¹⁾, v ktorom sa stanovuje plán obnovy a transformácie audiovizuálneho a mediálneho priemyslu, ale aj oznámenie o Digitálnom kompase⁽¹²⁾, v ktorom sa zdôrazňuje potreba založiť európsky prístup k digitálnej spoločnosti na rešpektovaní všetkých základných práv EÚ vrátane slobody prejavu. Toto odporúčanie vychádza zo zistení výročných správ o právnom štáte, v ktorých sa rozoberá situácia v oblasti právneho štátu v EÚ a jej členských štátoch, najmä z hľadiska plurality a slobody médií. Sú v ňom stanovené odporúčania, ktoré majú členské štáty zohľadniť okrem iného v boji proti hrozbám, na ktoré Komisia upozornila vo svojich správach o právnom štáte z rokov 2020 a 2021.
- (6) Toto odporúčanie je plne v súlade so stratégiou EÚ v oblasti práv obetí na roky 2020 – 2025⁽¹³⁾ a stratégiou EÚ pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025⁽¹⁴⁾, s opatreniami Komisie v oblasti rovnosti v širšom zmysle, najmä v rámci stratégie pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025⁽¹⁵⁾, akčného plánu EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025⁽¹⁶⁾, akčného plánu pre integráciu a začlenenie⁽¹⁷⁾, strategického rámca EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov na roky 2020 – 2030⁽¹⁸⁾ a stratégie v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím⁽¹⁹⁾. Zároveň je plne v súlade s politickými dokumentmi týkajúcimi sa vonkajších činností, ako sú akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024⁽²⁰⁾, usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv týkajúce sa slobody prejavu online a offline⁽²¹⁾, ako aj akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť III⁽²²⁾, čím prispieva k vnútornej i vonkajšej súdržnosti. Sila externých činností EÚ v oblasti základných práv vychádza zo spôsobu, akým EÚ posilňuje a chráni svoje demokratické základy na území Únie.
- (7) Komisia poskytuje novinárom a iným pracovníkom médií finančnú podporu formou projektov v oblasti slobody a plurality médií v EÚ a tretích krajinách. Tak napríklad od roku 2014 Komisia spolufinancuje Monitorovanie plurality médií, ktoré analyzuje prípady ohrozenia slobody a plurality médií v celej Európe a vypracúva správy o mechanizmoch na ochranu slobody prejavu, bezpečnosti a pracovných podmienok novinárov. Komisia je odhodlaná tieto projekty naďalej podporovať, zvlášť programom Kreatívna Európa.
- (8) Európsky parlament je aktívnym obhajcom zintenzívnenia činností Únie na ochranu novinárov. Vo svojej správe z 25. novembra 2020⁽²³⁾ vyjadril pretrvávajúce hlboké znepokojenie nad stavom slobody médií v EÚ, keďže aj naďalej dochádza k urážkam a útokom na novinárov a iných pracovníkov médií. Kým Parlament vo svojom uznesení z 29. apríla 2021⁽²⁴⁾ uviedol, že ochranu investigatívnych novinárov a oznamovateľov⁽²⁵⁾ považuje za životne dôležitý záujem spoločnosti, v uznesení z 24. júna 2021 zdôraznil aj svoje obavy z fyzických, psychologických a ekonomických hrozieb, ktorým musia čeliť novinári a iní pracovníci médií v EÚ⁽²⁶⁾.

⁽⁹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1808 zo 14. novembra 2018, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správny opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb (smernica o audiovizuálnych mediálnych službách) s ohľadom na meniace sa podmienky na trhu (Ú. v. EÚ L 303, 28.11.2018, s. 69).

⁽¹⁰⁾ COM(2020) 825 final z 15. decembra 2020.

⁽¹¹⁾ COM(2020) 784 final z 3. decembra 2020.

⁽¹²⁾ COM(2021) 118 final z 9. marca 2021. V tomto oznámení sa tiež uvádza, že predpokladom k aktívnej účasti na digitálnom desaťročí sú nové špecializované digitálne zručnosti pre pracovnú silu.

⁽¹³⁾ COM(2020) 258 final z 24. júna 2020.

⁽¹⁴⁾ COM(2020) 152 final z 5. marca 2020.

⁽¹⁵⁾ COM(2020) 698 final z 12. novembra 2020.

⁽¹⁶⁾ COM(2020) 565 final z 18. septembra 2020.

⁽¹⁷⁾ COM(2020) 758 final z 24. novembra 2020.

⁽¹⁸⁾ COM(2020) 620 final zo 7. októbra 2020.

⁽¹⁹⁾ COM(2021) 101 final z 3. marca 2021.

⁽²⁰⁾ Závery Rady o akčnom pláne EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024 z roku 2020, <https://www.consilium.europa.eu/media/46838/st12848-en20.pdf>.

⁽²¹⁾ Usmernenia Rady v oblasti ľudských práv týkajúcich sa slobody prejavu online a offline z roku 2014, <https://www.consilium.europa.eu/media/28348/142549.pdf>.

⁽²²⁾ JOIN(2020) 17 final z 25. novembra 2020.

⁽²³⁾ PE652.307v02-00.

⁽²⁴⁾ P9_TA(2021) 0148.

⁽²⁵⁾ Pre informáciu: smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie (Ú. v. EÚ L 305, 26.11.2019, s. 17), bola prijatá 23. októbra 2019 a nadobudla účinnosť 16. decembra 2019. Členské štáty ju majú do svojich vnútroštátnych právnych predpisov transponovať do 17. decembra 2021. V smernici sa stanovujú jednotné normy ochrany oznamovateľov, ktorí svojho zamestnávateľa upozornia na porušenia práva EÚ.

⁽²⁶⁾ P9_TA(2021) 0313.

- (9) V odporúčaní Rady Európy o ochrane žurnalistiky a bezpečnosti novinárov a iných mediálnych aktérov z roku 2016 ⁽²⁷⁾, ktoré vychádza z požiadaviek Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDLP) a príslušnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, sú stanovené komplexné normy v tejto oblasti. Odporúčanie obsahuje širokú škálu usmernení týkajúcich sa prevencie, ochrany a sťahania, ako aj podpory informovanosti, vzdelávania a zvyšovania povedomia. V stratégii vykonávania, ktorú 28. marca 2018 prijal Riadiaci výbor Rady Európy pre médiá a informačnú spoločnosť, sa však zdôraznila naliehavá potreba výraznejšie pokročiť v uplatňovaní odporúčania ⁽²⁸⁾. Platforma Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov ⁽²⁹⁾ naďalej zaznamenáva rastúci počet upozornení na útoky alebo akty agresie voči novinárom a iným pracovníkom médií. Na zabezpečenie čo najširšieho prístupu novinárov k verejným informáciám pri výkone ich zamestnania sú kľúčové aj normy uvedené v Dohovore Rady Európy o prístupe k úradným dokumentom ⁽³⁰⁾. Cieľom tohto odporúčania je podporiť vykonávanie noriem Rady Európy, a najmä odporúčania z roku 2016 o ochrane žurnalistiky a bezpečnosti novinárov a iných mediálnych aktérov.
- (10) Počas prípravy tohto odporúčania Komisia zorganizovala v marci 2021 štruktúrovaný dialóg v rámci Európskeho spravodajského mediálneho fóra ⁽³¹⁾, na ktorom sa zišli novinári, novinárske združenia, zástupcovia mediálnych rád, spravodajských médií, orgánov presadzovania práva, poslanci Európskeho parlamentu, zástupcovia členských štátov a ich regulačných orgánov a medzinárodné organizácie.
- (11) Týmto odporúčaním chce Komisia posilniť slobodu a pluralitu médií v EÚ podporou spoločného a koordinovaného úsilia členských štátov o zlepšenie ochrany a bezpečnosti novinárov a iných pracovníkov médií, ako aj o posilnenie ich postavenia. Takýto koordinovaný prístup, do ktorého budú zapojené všetky kľúčové zainteresované strany v členských štátoch a na úrovni EÚ či príslušné medzinárodné organizácie je potrebný na to, aby novinári a iní pracovníci médií mohli bezpečne a účinne vykonávať svoje povolanie v Európe.
- (12) V záujme zabezpečenia a ochrany priaznivého prostredia pre novinárov a iných pracovníkov médií sa odporúčanie zaoberá celým radom otázok týkajúcich sa rozličných kľúčových aspektov tohto prostredia. Patria sem horizontálne odporúčania týkajúce sa účinného sťahovania trestných činov, spolupráce s orgánmi presadzovania práva, mechanizmov rýchlej reakcie, odbornej prípravy, prístupu k informáciám a vstupov do priestorov, ako aj hospodárskej a sociálnej ochrany. Okrem toho sa v odporúčaní uvádzajú aj osobitné odporúčania týkajúce sa protestov a demonštrácií, online bezpečnosti a posilnenia postavenia v digitálnej oblasti, ako aj postavenia novinárov, novinárov patriacich k menšinovým skupinám či tých, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti.
- (13) Zastrážovanie, fyzické a psychické násilie, nezákonné zatýkanie a svojvoľné zadržiavanie, nezákonné sledovanie, rodovo motivované násilie, obťažovanie alebo diskriminačné útoky online aj offline sú len niekoľkými príkladmi hrozieb adresovaných novinárom a iným pracovníkom médií. Verejné orgány sú povinné chrániť slobodu prejavu a bezpečnosť novinárov tým, že zaručujú adekvátne právne prostredie, berú vážne kriminálne hrozby voči novinárom, rázne sťahujú páchateľov akéhokoľvek útoku a zaisťujú primerané vyšetrovanie a následné opatrenia vrátane uplatnenia účinných, primeraných a odrádzajúcich sankcií. Je nevyhnutné garantovať dôkladnosť, nestrannosť, nezávislosť, transparentnosť a včasnosť vyšetrovania a sťahovania trestných činov voči novinárom. Na zvýšenie efektívnosti vyšetrovacích opatrení by orgány členských štátov mohli v spolupráci so zástupcami novinárov ⁽³²⁾ zväziť zriadenie osobitných jednotiek policajných útvarov na vyšetrovanie trestných činov páchaných na novinároch. K úspešnosti súdnych konaní môže prispieť aj vymenovanie a odborná príprava koordinátorov na prokuratúrach a súdoch. Novinárom a iným pracovníkom médií, ktorých bezpečnosť je ohrozená, je nevyhnutné poskytnúť osobnú ochranu. Keďže trestné činy páchané na novinároch môžu mať aj nadnárodnú povahu, členské štáty by mali v plnej

⁽²⁷⁾ CM/Rec (2016) 4.

⁽²⁸⁾ *Implementation Guide to Recommendation CM/Rec(2016)4 on the Protection of journalism and safety of journalists and other media actors* [Príručka k vykonávaniu odporúčania CM/Rec(2016)4 o ochrane žurnalistiky a bezpečnosti novinárov a iných mediálnych aktérov].

⁽²⁹⁾ <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>. Nízka miera odpovedí členských štátov svedčí o potrebe prijatia ďalších opatrení.

⁽³⁰⁾ Dohovor Rady Európy o prístupe k úradným dokumentom, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/205>.

⁽³¹⁾ Európske spravodajské mediálne fórum zriadila Komisia v rámci akčného plánu pre médiá a audiovizuálny sektor s cieľom zintenzívniť spoluprácu so zainteresovanými stranami v mediálnych otázkach.

⁽³²⁾ UNESCO/IAP, *Guidelines for Prosecutors on Cases of Crimes against Journalists* (Usmernenia pre prokurátorov k prípadom trestných činov voči novinárom).

miere využiť existujúce rámce európskej právnej spolupráce a v prípade potreby požiadať o podporu špecializované európske agentúry, ako sú Europol a Eurojust. Ak sa Europol v špecifických prípadoch domnieva, že by sa malo začať vyšetrovanie trestného činu, môže podľa návrhu Komisie na posilnenie mandátu Europolu ⁽³³⁾ vyzvať príslušné orgány v členskom štáte, aby začali, viedli alebo koordinovali vyšetrovanie trestného činu ohrozujúceho spoločný záujem, na ktorý sa vzťahuje politika EÚ, aj keď daný trestný čin nemá cezhraničný rozmer.

- (14) Bezproblémová, účinná a primeraná spolupráca medzi novinármi, inými pracovníkmi médií a orgánmi presadzovania práva môže zaručiť lepšiu prevenciu hrozieb a útokov. Členské štáty by mali zaviesť rámce spolupráce medzi jednotlivými novinármi, novinárskymi združeniami a orgánmi presadzovania práva a aktívne podporovať ich vzájomný dialóg ⁽³⁴⁾ zapojiť doň aj samoregulačné orgány médií (mediálne a tlačové rady). Táto spolupráca by mohla zahŕňať zriadenie spoločných koordinačných centier zložených zo zástupcov orgánov presadzovania práva a novinárov ⁽³⁵⁾. Spoločné koordinačné centrá by mali úzko spolupracovať so špecializovanými službami na podporu obetí, ktoré sú kľúčovou zárukou bezpečnosti a psychologickej pohody novinárov, ktorí sa stali obeťami trestných činov.
- (15) Zriadenie mechanizmov podpory, kontaktu, rýchlej reakcie a včasného varovania nezávislých od orgánov presadzovania práva je dôležitou súčasťou systému podpory novinárov a iných pracovníkov médií, ktorí sa stanú terčom fyzických a online útokov. Tieto kontaktné miesta by mali byť pre novinárov (prípadne aj ich rodiny) bezplatné, ľahko prístupné a mali by fungovať transparentne. Ako sa vyžaduje v smernici 2012/29/EÚ ⁽³⁶⁾, každá obeť má právo na podporu a ochranu v súlade so svojimi individuálnymi potrebami. Členské štáty by mali prijať opatrenia na zriadenie a udržiavanie špecializovaných služieb podpory, najmä kontaktných miest poskytujúcich poradenstvo, právne rady a psychologickú podporu, ako aj útulkov či iného vhodného ubytovania pre novinárov a iných pracovníkov médií, ktorí sa stali obeťami trestných činov. Tieto kontaktné miesta by mali pôsobiť aj ako tzv. digitálne útulky a poskytovať podporu v oblasti digitálnej bezpečnosti, ak je to možné aj vrátane poskytovania odborných poznatkov v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Novinári a spravodajské redakcie by tak dostávali podporu pri riešení online hrozieb a obťažovania novinárov vrátane tých, ktoré súvisia s ich pohlavím, sexuálnou orientáciou, etnickým alebo sociálnym pôvodom alebo s akýmkoľvek iným dôvodom uvedeným v článku 21 charty. Efektívne fungovanie mechanizmov rýchlej reakcie a včasného varovania si vyžaduje stabilné a adekvátne financovanie subjektov vykonávajúcich tieto úlohy ⁽³⁷⁾.
- (16) Aby si novinári mohli plniť svoje kľúčové úlohy „v teréne“, potrebujú spoľahlivý systém záruk na vnútroštátnej úrovni, zvlášť ak ide o vstup do priestorov, prístup k zdrojom informácií a podávanie správ o udalostiach verejného záujmu ⁽³⁸⁾. Orgány členských štátov by mali minimalizovať riziká svojvoľného odopretia akreditácie alebo registrácie či zavádzania komplikovaných registračných a akreditačných systémov alebo postupov, ktoré by mohli novinárov a iných pracovníkov médií odrádzať od toho, aby mohli účinne vykonávať svoju prácu, a zároveň viesť k neodôvodnenému, diskriminačnému alebo neprimeranému obmedzovaniu slobody poskytovať žurnalistické služby. Je to nevyhnutné tak na ochranu prostredia zaručujúceho slobodu prejavu, ako aj na zabezpečenie účasti novinárov a iných pracovníkov médií na verejných diskusiách o otázkach legitímneho verejného záujmu.
- (17) Zabezpečenie prístupu k dokumentom a informáciám vrátane oficiálnych webových stránok a získanie včasných odpovedí je základnou podmienkou výkonu novinárskej práce. Kým prístup k informáciám je zaručený zákonom vo všetkých členských štátoch, v mnohých prípadoch pretrvávajú praktické prekážky ⁽³⁹⁾. Nedávne prípady právnych predpisov prijatých v skrátenom legislatívnom konaní na boj proti dezinformáciám počas pandémie COVID-19, z ktorých niektoré obsahovali ustanovenia trestnej povahy, mali v niektorých prípadoch odstrašujúci účinok na novinárov ⁽⁴⁰⁾. Takéto ustanovenia by mohli predstavovať neodôvodnené, diskriminačné alebo

⁽³³⁾ COM(2020) 796 final z 9. decembra 2020.

⁽³⁴⁾ Napr. Policajný kódex slobody tlače.

⁽³⁵⁾ Napr. Holandský protokol „PersVeilig“ a koordinačné centrum pre fenomén zastrešovania novinárov v Taliansku.

⁽³⁶⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV (Ú. v. EÚ L 315, 14.11.2012, s. 57).

⁽³⁷⁾ Na úrovni EÚ podporuje Komisia celoeurópsky mechanizmus rýchlej reakcie na porušovanie slobody tlače a médií prostredníctvom špecializovaného pilotného projektu, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/pilot-project-europe-wide-response-mechanism-violation-press-and-media-freedom>.

⁽³⁸⁾ Benátska komisia a usmernenia OBSE/ODIHR o slobode pokojného zhromažďovania.

⁽³⁹⁾ Správa o právnom štáte za rok 2021. Ako zámienka na obmedzenie prístupu k informáciám v niektorých členských štátoch sa môžu použiť najmä pravidlá ochrany údajov.

⁽⁴⁰⁾ IPI COVID-19 Press Freedom Tracker.

neprimerané obmedzovanie slobody poskytovať žurnalistické služby. Komisia vo svojom oznámení o boji proti dezinformáciám súvisiacim s ochorením COVID-19 ⁽⁴¹⁾ uviedla, že zákony, ktoré tieto trestné činy vymedzujú príliš široko alebo ktorými sa stanovujú neprimerané sankcie, môžu obmedzovať ochotu zdrojov hovoriť s novinármi a viesť k autocenzúre.

- (18) Moderný rámec ochrany novinárov by mal zahŕňať sústavný rozvoj kompetencií a zručností pre všetkých aktérov zapojených do ochrany novinárov a iných pracovníkov médií ⁽⁴²⁾. Školiace činnosti pre orgány presadzovania práva môžu zvýšiť informovanosť a záujem policajných síl o zaručenie bezpečnosti novinárov a iných pracovníkov médií. Aj súdnictvo a prokuratúra by mali využiť špecializovanú odbornú prípravu, ktorá im umožní lepšie porozumieť napríklad medzinárodným normám v oblasti slobody prejavu, prístupu k informáciám a bezpečnosti novinárov ⁽⁴³⁾. Odborná príprava je rovnako dôležitá pri presadzovaní najúčinnějších prístupov k prevencii fyzických a online útokov na novinárov a účastníkom prípravy by mala poskytnúť vhodné nástroje na riešenie takýchto hrozieb. Mala by sa podporovať spolupráca medzi novinármi, novinárskymi združeniami, online platformami a zástupcami orgánov presadzovania práva. Mediálne spoločnosti môžu takisto posilniť postavenie novinárov vrátane tých, ktorí pracujú v neštandardných formách zamestnania (nezavislí novinári, samostatne zárobkovo činní novinári a iní pracovníci médií), a to poskytovaním pravidelnej odbornej prípravy v otázkach bezpečnosti, ako aj vypracovaním analýzy rizík, operačných plánov a systémov podávania správ po incidentoch. Rozvoj týchto zručností si vyžaduje špecifickú a často nákladnú odbornú prípravu, ktorú zvyčajne môžu poskytnúť len veľké a etablované redakcie. Menšie médiá preto na tieto činnosti môžu potrebovať finančnú pomoc. Podobne aj nezavislí či samostatne zárobkovo činní novinári a iní pracovníci médií môžu potrebovať finančnú pomoc, keďže často musia absolvovať odbornú prípravu z vlastnej iniciatívy. Rovnako by sa mal zdôrazniť význam poskytovania odbornej prípravy overovateľom faktov, ktorí tiež predstavujú dôležitú súčasť spravodajského mediálneho prostredia.
- (19) Hospodárske dôsledky pandémie COVID-19 poukázali na potrebu zabezpečiť novinárom bezpečné a vhodné pracovné podmienky. V neľahkej situácii sa ocitli najmä nezavislí novinári, ktorí často prichádzajú o zdroje príjmov a majú iba minimálnu alebo nemajú žiadnu sociálnu ochranu. Rámec na ochranu novinárov by mal v súlade s odporúčaním Rady z 8. novembra 2019 ⁽⁴⁴⁾ obsahovať formálny a účinný prístup k primeranej sociálnej ochrane pre všetkých novinárov a iných pracovníkov médií vrátane tých, ktorí pracujú v neštandardných formách zamestnania. Týka sa to nielen dostupnosti mechanizmov podpory príjmu, ale aj účinného a nediskriminačného prístupu k iným formám sociálnej ochrany, napríklad k dovolenkám alebo opatreniam na pomoc rodičom.
- (20) Investigatívni novinári zohrávajú kľúčovú úlohu v boji proti organizovanej trestnej činnosti, korupcii a extrémizmu. Ich práca so sebou prináša mimoriadne vysoké riziko fyzických hrozieb a útokov, čo môže, ako sa za posledné roky v Európe ukázalo, viesť aj k tým najtragickejším prípadom vražd. Členské štáty sa vyzývajú, aby sprísnilo ochranné opatrenia pre novinárov a iných pracovníkov médií, ktorí sa zaoberajú témami súvisiacimi s organizovanou trestnou činnosťou a korupciou. Okrem toho by členské štáty mali účinne využívať všetky dostupné nástroje nadnárodnej spolupráce na rýchle vyšetrenie trestných činov voči novinárom, ktorí sú obeťami organizovaného zločinu tak, aby sa zaručilo, že zodpovedné osoby budú urýchlene postavené pred súd.
- (21) Novinári a iní pracovníci médií sú obeťami čoraz väčšieho počtu útokov a obťažovania počas protestov a demonštrácií. Pri takýchto podujatiach môžu byť niektorí novinári vystavení útokom rôznej podoby zo strany súkromných osôb – od fyzických útokov, násilia a slovného napadnutia až po poškodzovanie ich technického vybavenia. Niekedy môžu byť vystavení aj zásahom orgánov presadzovania práva, ako sú svojvoľné zatknutia a výsluchy alebo neprimerané obvinenia z trestných činov ⁽⁴⁵⁾. Preto sú potrebné operačné riešenia a odborná príprava na zaručenie bezpečnosti novinárov počas protestov, na zníženie rizika potenciálne neodôvodnených

⁽⁴¹⁾ JOIN(2020) 8 final z 10. júna 2020.

⁽⁴²⁾ Členské štáty by mohli požiadať o získanie týchto modulov odbornej prípravy v kontexte ponúk odbornej prípravy medzinárodných organizácií, ako sú napríklad ponuky Rady Európy alebo UNESCO. Členské štáty, ktoré sa rozhodnú vyvinúť vlastné moduly odbornej prípravy, musia zabezpečiť, aby bol ich obsah v súlade s európskymi normami, napríklad aj tak, že sa inšpirujú modulmi odbornej prípravy, ktoré ponúkajú medzinárodné organizácie.

⁽⁴³⁾ Napr. hromadný otvorený online kurz UNESCO pre sudcov a justičných aktérov o medzinárodných normách v oblasti slobody prejavu a bezpečnosti novinárov.

⁽⁴⁴⁾ Odporúčanie Rady z 8. novembra 2019 o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby, 2019/C 387/01 (Ú. v. EÚ C 387, 15.11.2019, s. 1).

⁽⁴⁵⁾ „Wanted! Real action for media freedom in Europe“ (Hľadaný! Reálne činy za slobodu médií v Európe), Výročná správa partnerských organizácií pre platformu Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov, Rada Európy, 2021.

alebo neprimeraných zásahov, ako aj na zabezpečenie účinnej ochrany zo strany orgánov presadzovania práva. Zvlášť nezávislí styční dôstojníci by mohli zaručiť, že orgány presadzovania práva budú počas demonštrácií s novinármi komunikovať a mohli by novinárom, ktorí sú vystavení násiliu alebo obťažovaniu, slúžiť ako miesta prvého kontaktu. Styční dôstojníci by mohli absolvovať školenia v oblasti techník riadenia a zmiernovania rizík pri verejných zhromaždeniach a novinárom, ktorí sa stanú obeťami násilia počas protestov alebo demonštrácií, poskytnúť prvé rady v otázkach dostupnosti právnych prostriedkov nápravy.

- (22) Digitálna a online bezpečnosť sa stali hlavným problémom novinárov. Časté sú prípady ohováračských kampaní a online ponižovania novinárov. Táto situácia sa stáva vážnejšou vtedy, keď niektoré útoky iniciujú samotní politici alebo vplyvné verejné osoby⁽⁴⁶⁾. Paralelné útoky na novinármi trollmi a botmi, útoky hackerov na e-mailové schránky, obmedzovanie internetu alebo kybernetická šikana sú len niektorými z príkladov online útokov na novinárov. Obzvlášť znepokojujúca je otázka bezpečnosti novinárov. Novinári a iní pracovníci médií nie sú len terčom online podnecovania k nenávisti⁽⁴⁷⁾ a hrozieb fyzického násilia, ale môžu byť aj nezákonne sledovaní⁽⁴⁸⁾, a to aj pri policajných vyšetrovaniach, ktoré môžu ohroziť ochranu novinárskych zdrojov. Zaručenie kybernetickej bezpečnosti mobilných komunikačných zariadení, ale aj toho, že novinári a iní pracovníci médií nebudú na internete nezákonne sledovaní alebo vystavení nezákonnému dohľadu, je preto pre zachovanie dôverného charakteru komunikácie novinárov kľúčové. Orgány členských štátov zodpovedné za médiá, presadzovanie práva online a kybernetickú bezpečnosť by mali zohrávať úlohu pri zaisťovaní digitálnej bezpečnosti.
- (23) Spracúvanie osobných údajov zhromaždených nástrojmi na sledovanie alebo nezákonný dohľad musí byť v súlade so všeobecným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679⁽⁴⁹⁾ o ochrane údajov a v uplatniteľných prípadoch aj so smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680⁽⁵⁰⁾ o presadzovaní práva. Vnútroštátne orgány na ochranu údajov a súdy sú kľúčové pri zabezpečovaní ich účinného presadzovania.
- (24) Novinári a iní pracovníci médií by mali disponovať digitálnymi zručnosťami, ktoré zvýšia ich kybernetickú odolnosť a umožnia im lepšie čeliť kybernetickým hrozbám. Na tento účel by sa mal podporovať účinný dialóg medzi samoregulačnými orgánmi médií, novinárskymi združeniami a zástupcami odvetvia, ako aj orgánmi členských štátov v oblasti médií, presadzovania práva online a kybernetickej bezpečnosti, a to najmä s cieľom rozvíjať digitálne zručnosti medzi novinármi a inými pracovníkmi médií, napríklad formou cielej odbornej prípravy⁽⁵¹⁾.
- (25) Štatistiky ukazujú, že novinárky sú vystavované väčšiemu počtu hrozieb ako ich kolegovia⁽⁵²⁾, najmä v podobe online obťažovania, vyhrážania sa znásilnením a smrťou, ako aj podnecovania k nenávisti na základe pohlavia. Tieto útoky sú niekedy výsledkom organizovaných kampaní zameraných na diskreditáciu alebo umlčanie novinárov. Môžu viesť k autocenzúre, odchodu z online komunít či dokonca k rozhodnutiam vzdať sa tejto profesie⁽⁵³⁾. Z výskumu takisto vyplýva, že takéto formy online obťažovania, hrozieb a podnecovania k nenávisti sú

⁽⁴⁶⁾ Správa o právnom štáte za rok 2021.

⁽⁴⁷⁾ V záujme prevencie a potlačania šírenia nezákonných nenávistných prejavov na internete sa Komisia v máji 2016 dohodla s veľkými online platformami na „kódexe správania pre boj proti nezákonným nenávistným prejavom online“. Komisia má tiež v úmysle rozšíriť zoznam trestných činov EÚ o nenávistné prejavy a trestné činy páchané z nenávisti.

⁽⁴⁸⁾ <https://forbiddenstories.org/fr/case/le-pegasus-project/>.

⁽⁴⁹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁽⁵⁰⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 89).

⁽⁵¹⁾ V zmysle európskeho akčného plánu pre demokraciu sa Komisia zároveň zaviazala presadzovať udržateľné financovanie projektov so zameraním na právnu a praktickú pomoc novinárom v EÚ i mimo nej vrátane odbornej prípravy novinárov v oblasti bezpečnosti a kybernetickej bezpečnosti, ako aj diplomatickej podpory.

⁽⁵²⁾ Napr. výročná správa partnerských organizácií pre platformu Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov (2021) <https://rm.coe.int/final-version-annual-report-2021-en-wanted-real-action-for-media-freed/1680a2440e>; *Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts* (Online násilie páchané na novinárkach: globálny prehľad o jeho výskyte a vplyvoch), UNESCO (2020) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375136>; *Resource Guide on the Safety of Female Journalists Online* (Prehľad zdrojov k bezpečnosti novinárov online), OBSE (2020), <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/468861>.

⁽⁵³⁾ Globálna štúdia ICJF-UNESCO: *Online violence Against Women Journalists* (Online násilie páchané na novinárkach) a správa o monitorovaní plurality médií za rok 2021, pozri: <https://cmpf.eu.eu/media-pluralism-monitor/>.

príliš často zamerané aj na novinárov patriacich k menšinám, ktorí sú migrantmi alebo sa venujú témam súvisiacim s migráciou⁽⁵⁴⁾. Zvlášť novinárky, ktoré informujú o témach týkajúcich sa rodových otázok a rovnosti, sú vystavované hrozbám a odvetným činom⁽⁵⁵⁾.

- (26) Z dostupných údajov vyplýva, že rodovo motivované násilie je v celej Európe stále rozšírené⁽⁵⁶⁾. Dostupnosť podrobných údajov a transparentnosť podávania správ o násilí voči novinárkam, novinárom patriacim k menšinám alebo tým, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti, sú však naďalej obmedzené. Členské štáty, mediálny priemysel, občianska spoločnosť a výskumní pracovníci by mali spolupracovať, aby získali viac poznatkov o tejto forme násilia. To by sa dalo dosiahnuť aj podnecovaním vnútroštátnych orgánov zodpovedných za otázky rovnosti, aby pravidelne podávali správy o situácii týchto novinárov.
- (27) Ženy v mediálnom sektore stále nemajú adekvátne zastúpenie na riadiacich a vrcholových pozíciách či na pozíciách šéfredaktorov⁽⁵⁷⁾. K diskriminácii novinárov, novinárov patriacich k menšinám alebo tých, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti, však môže dochádzať aj v samotných redakciách. Preto treba prijať opatrenia na posilnenie rovnosti a začlenenia, ako aj na zabezpečenie rovnakých pracovných príležitostí a bezpečného a inkluzívneho pracovného prostredia v mediálnom priemysle⁽⁵⁸⁾. Pri riešení všetkých foriem násilia, obťažovania a diskriminácie v mediálnom sektore zohrávajú dôležitú úlohu aj pravidelné dialógy medzi členskými štátmi, zástupcami novinárov a samoregulačnými orgánmi médií, ale aj kolektívne zmluvy.
- (28) V tomto odporúčaní sa uznáva dôležitá úloha organizácií občianskej spoločnosti a spravodajských organizácií pri riešení offline a online obťažovania, hrozieb a podnecovania k nenávisti, ako aj diskriminácie novinárov, novinárov patriacich k menšinovým skupinám alebo novinárov podávajúcich správy o otázkach rovnosti. Je dôležité podporovať iniciatívy organizácií občianskej spoločnosti zamerané na zvyšovanie informovanosti a podporu a posilňovanie postavenia týchto novinárov. To isté platí pre iniciatívy na podporu výmeny poznatkov a najlepších postupov medzi spravodajskými organizáciami.
- (29) Komisia bude viesť s členskými štátmi a zainteresovanými stranami na príslušných fórach, najmä na Európskom fóre spravodajských médií, pravidelný dialóg a bude pozorne monitorovať všetky opatrenia prijaté členskými štátmi po prijatí tohto odporúčania. O otázkach týkajúcich sa bezpečnosti novinárov v rámci širšieho kontextu právneho štátu by sa mohlo diskutovať aj v sieti kontaktných miest pre právny štát. Najneskôr 18 mesiacov po prijatí tohto odporúčania a potom na požiadanie by členské štáty mali Komisii poskytovať všetky relevantné informácie, ktorých predloženie od nich možno odôvodnene očakávať na to, aby Komisia mohla monitorovať jeho dodržiavanie. Komisia má v úmysle uskutočňovať hodnotenia, v rámci ktorých sa posúdi vykonávanie tohto odporúčania členskými štátmi, a vypracovať kľúčové ukazovatele výkonnosti týkajúce sa napríklad: výstrah na platforme Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov, spôsobu, akým sa tieto výstrahy riešili, neuzavretých a uzavretých súdnych konaní týkajúcich sa trestných činov proti novinárom, zapojenia príslušných orgánov EÚ do týchto konaní a realizácie projektov a opatrení zavedených členskými štátmi na podporu novinárov a iných pracovníkov médií. Na základe zhromaždených informácií a všetkých ostatných dostupných vstupov⁽⁵⁹⁾ Komisia posúdi vplyv tohto odporúčania a určí, či sú na zaručenie ochrany a bezpečnosti novinárov a iných pracovníkov médií, ako aj na posilnenie ich postavenia potrebné ďalšie kroky.
- (30) Toto odporúčanie je určené členským štátom. Výzva, aby sa riadili týmto odporúčaním, je určená aj kandidátskym a potenciálnym kandidátskym krajinám na prístup k EÚ, ako aj krajinám, na ktoré sa uplatňuje susedská politika EÚ,

⁽⁵⁴⁾ IPI, *Newsroom Best Practices for Addressing Online violence against Journalists* (Najlepšie postupy redakcií na riešenie online násilia páchaného na novinároch).

⁽⁵⁵⁾ UNESCO, *The Chilling global trends in online violence against women journalists* (Zhoršovanie globálnych trendov v online násilí páchanom na novinárkach).

⁽⁵⁶⁾ Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA), *Násilie páchané na ženách: celoeurópsky prieskum, 2014. FRA, Crime, safety and victims' rights* (Trestná činnosť, bezpečnosť a práva obetí), 2021.

⁽⁵⁷⁾ V Monitorovaniach plurality médií za rok 2020 aj 2021 sa v rámci ukazovateľa sociálnej inkluzívnosti uvádzajú vysoké riziká, pokiaľ ide o prístup žien k práci v médiách.

⁽⁵⁸⁾ Pripravované usmernenia a odporúčania UNESCO pre redakcie o prevencii a riešení násilia voči novinárkam a Dohovor o násilí a obťažovaní Medzinárodnej organizácie práce C190 z roku 2019 zameraný na násilie a obťažovanie na pracovisku.

⁽⁵⁹⁾ Napríklad správy alebo stanoviská vypracované medzinárodnými organizáciami a orgánmi, ako sú Rada Európy a Benátska komisia.

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

ÚČEL ODPORÚČANIA

1. V tomto odporúčaní sa stanovujú usmernenia pre členské štáty, aby v plnom súlade s Chartou základných práv EÚ, najmä so zásadami slobody a plurality médií, s právom na slobodu prejavu a právom na informácie, právom na nedotknuteľnosť osoby, právom na slobodu a bezpečnosť a právom na nediskrimináciu, ako aj inými uplatniteľnými ustanoveniami práva EÚ, medzinárodnými normami a ústavnými tradíciami spoločnými pre členské štáty prijali účinné, vhodné a primerané opatrenia na zaručenie ochrany, bezpečnosti a posilnenie postavenia novinárov.
2. Toto odporúčanie vychádza z pokroku dosiahnutého v rámci existujúcej politiky a podporných činností na vnútroštátnej úrovni, úrovni EÚ a na medzinárodnej úrovni a konsoliduje ho s cieľom zaručiť ochranu, bezpečnosť a posilnenie postavenia novinárov a podporovať a chrániť slobodu a pluralitu médií.
3. Týmto odporúčaním nie sú dotknuté práva a povinnosti členských štátov prijať na zvýšenie bezpečnosti novinárov opatrenia v súlade s vnútroštátnymi právnymi systémami, stavovskými normami, usmerneniami a protokolmi.

VŠEOBECNÉ ODPORÚČANIA NA ZARUČENIE OCHRANY, BEZPEČNOSTI A POSILNENIE POSTAVENIA NOVINÁROV V CELEJ EÚ

Účinné a nestranné vyšetrowanie a stíhanie trestných činov

4. Členské štáty by mali nestranným, nezávislým, účinným a transparentným spôsobom, včas a pri plnom využití existujúcich vnútroštátnych a európskych právnych predpisov vyšetrowať a stíhať všetky trestné činy spáchané proti novinárom, či už online alebo offline, s cieľom zabezpečiť ochranu základných práv a bezodkladný výkon spravodlivosti v konkrétnych prípadoch a zabrániť vzniku „kultúry“ beztrestnosti v súvislosti s útokmi na novinárov.
5. Členské štáty sa vyzývajú, aby spolupracovali a aby si v prípadoch týkajúcich sa bezpečnosti novinárov vymieňali informácie, odborné znalosti a najlepšie postupy s inými členskými štátmi a prípadne s medzinárodnými inštitúciami. Vyzývajú sa aj k tomu, aby v prípade potreby do riešenia trestných činov spáchaných voči novinárom zapojili príslušné európske orgány, ako sú Europol a Eurojust.

Spolupráca medzi orgánmi presadzovania práva, novinármi a združeniami zastupujúcimi novinárov

6. Členské štáty by mali zriadiť koordinačné centrá a/alebo vypracovať protokoly o spolupráci medzi zástupcami svojich policajných zložiek a bezpečnostných služieb, súdnictvom, miestnymi verejnými orgánmi a mediálnymi orgánmi vrátane novinárskych združení a odborov a samoregulačných orgánov médií. Nabádajú sa k tomu, aby podporovali nepretržitý dialóg medzi orgánmi presadzovania práva a novinármi za účasti samoregulačných orgánov médií o spôsoboch prevencie a riešenia hrozieb a útokov voči novinárom. Členské štáty sa vyzývajú, aby si v súvislosti s takýmito opatreniami na posilnenie koordinácie a spolupráce vymieňali najlepšie postupy.
7. Členské štáty by novinárom a iným pracovníkom médií, ktorých bezpečnosť je vystavená vierohodnému riziku fyzického útoku v súvislosti s ich prácou, mali poskytovať včasnú a účinnú osobnú ochranu. Predovšetkým by mali urýchlene poskytnúť osobnú ochranu investigatívnym novinárom a novinárom pracujúcim v oblasti korupcie, organizovanej trestnej činnosti alebo terorizmu, ktorí oznámili hrozby polícii. Osobitná pozornosť by mala byť venovaná opatreniam osobnej ochrany, vrátane príkazov na ochranu, pre novinárky a novinárov patriacim k menšinovým skupinám. Mali by sa starostlivo zväziť aj osobitné opatrenia na ochranu blízkych príbuzných dotknutých novinárov a iných pracovníkov médií.

Nezávislé mechanizmy reakcie a podpory

8. Členské štáty by v spolupráci so zástupcami novinárov mali podporovať vytváranie špecializovaných služieb – mechanizmov rýchlej reakcie – poskytujúcich právne poradenstvo, psychologickú podporu a útulky pre novinárov a iných pracovníkov médií, ktorí čelia hrozbám. Tieto špecializované podporné služby by mali pôsobiť aj ako kontaktné miesta a núdzové linky pomoci.
9. Kontaktné miesta by takisto mali novinárom a spravodajským redakciám poskytovať primeranú podporu pri riešení online hrozieb a obťažovania, ktorého cieľom sú novinári, vrátane hrozieb a obťažovania zameraných na novinárov z dôvodu ich pohlavia, sexuálnej orientácie, etnického alebo sociálneho pôvodu alebo z akéhokoľvek iného dôvodu uvedeného v článku 21 charty.
10. Tieto špecializované služby by mali byť bezplatné a úplne nezávislé od orgánov presadzovania práva. Členské štáty by novinárov a iných pracovníkov médií mali o dostupných kontaktných miestach a podporných službách informovať a nabádajú sa k tomu, aby zriadili vyhradené webové stránky, ktoré ich jednoduchým a používateľsky ústretovým spôsobom budú prezentovať. Kontaktné miesta a podporné služby by mali byť prístupné pre osoby so zdravotným postihnutím. Členské štáty by mali uľahčovať spoluprácu medzi týmito kontaktnými miestami tak na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ.

Vstup do priestorov a prístup k zdrojom informácií

11. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby verejné orgány a subjekty vytvorili pre novinárov a iných pracovníkov médií transparentné, spravodlivé a nediskriminačné podmienky a postupy, aby sa mohli zúčastňovať na tlačových konferenciách a podobných podujatiach a klásť na nich otázky a aby mohli získať prístup k dokumentom a iným informáciám, ktoré verejné orgány a subjekty uchovávajú, a to aj digitálnymi prostriedkami. Verejné inštitúcie by mali mať jasne identifikovateľné kontaktné miesta pre prístup k dokumentom, ktoré by mali byť ľahko prístupné elektronickými prostriedkami.
12. Všetky členské štáty sa nabádajú, aby sa pripojili k normám Dohovoru Rady Európy o prístupe k úradným dokumentom a normám vyplývajúcim z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a aby ich uplatňovali. Mali by predovšetkým zabezpečiť, aby vnútroštátne administratívne postupy na prístup k dokumentom neboli zdĺhavé a aby sa žiadosti o prístup k informáciám vybavovali bez zbytočného odkladu podľa najlepších administratívnych noriem. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby rozhodnutia o odmietnutí prístupu k dokumentom alebo informáciám boli riadne odôvodnené. Rozhodnutia vnútroštátnych súdov v súvislosti s vecami týkajúcimi sa prístupu k informáciám sa musia vykonávať rýchlo.
13. Akreditačné postupy by členské štáty mali využívať len v situáciách, keď existuje skutočná a opodstatnená potreba obmedziť počet novinárov a iných pracovníkov médií na konkrétnom oficiálnom podujatí. Členské štáty by mali v prípade potreby zabezpečiť, aby ich verejné orgány pre všetkých dotknutých jednotlivcov a organizácie vrátane novinárov a iných pracovníkov médií poskytovali jasné, transparentné a nediskriminačné akreditačné postupy. Mali by zabezpečiť, aby novinárom a iným pracovníkom médií nebola odopretá akreditácia len na základe ich profesijnej príslušnosti.
14. V súvislosti s novinárskymi preukazmi a inými dokumentmi používanými na potvrdenie profesijného postavenia novinára by členské štáty nemali ukladať prísne formálne podmienky. Rovnako by mali zabezpečiť, aby ich orgány presadzovania práva a zástupcovia verejnej správy vedeli o všetkých druhoch dostupných akreditačných postupov pre novinárov a iných pracovníkov médií, aby sa minimalizovalo riziko, že nebudú uznané.

Odborná príprava

15. Členské štáty sa vyzývajú, aby podporovali neustály rozvoj kompetencií a zručností vo všetkých povolaniach relevantných z hľadiska ochrany novinárov a iných pracovníkov médií. Predovšetkým by mali vytvoriť a poskytnúť moduly odbornej prípravy pre orgány presadzovania práva, sudcov a prokurátorov, ako aj pre všetky príslušné orgány pôsobiace v oblasti digitálnej bezpečnosti.

16. Členské štáty by mali podporovať samoregulačné orgány médií, združenia novinárov a zástupcov odvetvia pri činnostiach odbornej prípravy, najmä pri organizovaní modulov odbornej prípravy zameraných na predchádzanie násilí a obťažovaniu novinárov a iných pracovníkov médií a boj proti nim, a to najmä takých, ktoré sú určené novinárkam, novinárom patriacim k menšinovým skupinám a tým, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti. Takéto moduly odbornej prípravy by sa mali odporučiť manažérom spravodajských redakcií, ktorých by vybavili zručnosťami potrebnými na účinné predchádzanie obťažovaniu, hrozbám a násilíu, a to aj na pracovisku, a na ich riešenie, ako aj na podporu obetí.
17. Členské štáty sa nabádajú, aby propagovali a podporovali poskytovanie internej odbornej prípravy na mieru zo strany mediálnych spoločností pre novinárov a iných pracovníkov médií vrátane tých, ktorí pracujú v neštandardných formách zamestnania, a to najmä pokiaľ ide o postupy potrebné na zvládanie núdzových situácií, či už fyzických alebo online. Jej obsahom by mohli byť aj interná analýza rizík a bezpečnostné protokoly pre novinárov a iných pracovníkov médií. Takéto protokoly by mali novinárom a iným pracovníkom médií predovšetkým dať jasné pokyny, ktoré by mali dodržiavať v kritických situáciách. Bezpečnostné protokoly by mali zohľadňovať potreby osôb so zdravotným postihnutím a odborná príprava by mala byť prístupná aj pre novinárov a iných pracovníkov médií so zdravotným postihnutím.

Ekonomická a sociálna ochrana

18. Členské štáty by mali prispieť k vytvoreniu priaznivého profesijného prostredia pre novinárov a iných pracovníkov médií vrátane tých, ktorí pracujú v neštandardných formách zamestnania, a to zabezpečením dostupnosti formálnej a účinnej sociálnej ochrany a ďalších praktických podporných opatrení. Predovšetkým by sa mali nepretržite usilovať o posilňovanie prístupu k sociálnej ochrane proti rizikám nezamestnanosti, ochorenia, invalidity, zdravotného postihnutia a profesijným rizikám, ako aj k dôchodkovým systémom. Tento prístup by sa mal posilniť zabezpečením povinnej účasti zamestnancov bez ohľadu na druh ich pracovnoprávneho vzťahu a aspoň dobrovoľnej účasti samostatne zárobkovo činných osôb.

OSOBITNÉ ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA OCHRANY A BEZPEČNOSTI NOVINÁROV POČAS PROTESTOV A DEMONŠTRÁCIÍ

Úloha novinárov počas protestov a demonštrácií

19. Členské štáty by mali uznať úlohu novinárov počas verejných zhromaždení, protestov a demonštrácií, ktorá spočíva v tom, že poskytujú informácie o takýchto podujatiach verejnosti, a zaručiť, aby novinári a iní pracovníci médií mohli počas takýchto podujatí pracovať bezpečne a bez obmedzení. Orgánom presadzovania práva by mali poskytovať pravidelnú odbornú prípravu zameranú na zlepšenie ich spôsobilosti zaručiť verejnú bezpečnosť a zároveň chrániť novinárov a neobmedzovať ich možnosť prinášať spravodajstvo.

Štandardné operačné postupy a stratégie zmiernovania rizika

20. Členské štáty by mali spolupracovať so svojimi orgánmi presadzovania práva s cieľom zaviesť v záujme ochrany novinárov, ktorí sa venujú spravodajstvu o protestoch a demonštráciách, účinné štandardné operačné postupy alebo stratégie zmiernovania rizika. So zástupcami novinárov, samoregulačných orgánov médií, ako aj so zástupcami občianskej spoločnosti, ktorí majú príslušné odborné znalosti, by sa mali uskutočňovať konzultácie s cieľom identifikovať rizikové oblasti vrátane tých, ktoré súvisia s možným konfliktom medzi spravodajskými činnosťami novinárov a prácou orgánov presadzovania práva.

Komunikácia medzi novinármi a orgánmi presadzovania práva pred protestmi a demonštráciami a počas nich

21. Členské štáty by sa mali snažiť zabezpečiť počas protestov a demonštrácií účinnú komunikáciu medzi novinármi a orgánmi presadzovania práva. Na tento účel sa členské štáty vyzývajú, aby vymenovali styčných dôstojníkov zodpovedných za zabezpečenie toho, aby orgány presadzovania práva jasne informovali novinárov o bezpečnostných opatreniach, ktoré sa majú počas verejných zhromaždení prijať. Ak je to možné, mali by títo styční dôstojníci informovať novinárov a iných pracovníkov médií o možných rizikách ešte pred plánovanými protestmi alebo demonštráciami.

Metódy vizuálnej identifikácie novinárov počas protestov a demonštrácií

22. Členské štáty by mali spolupracovať so zástupcami novinárov a samoregulačných orgánov médií na účinných a vhodných metódach identifikácie novinárov počas protestov a demonštrácií. V rámci tejto spolupráce by sa mohli dohodnúť formy vizuálnej identifikácie na odlišenie novinárov a iných pracovníkov médií, ktorí z takýchto zhromaždení podávajú správy, od iných účastníkov, pokiaľ táto identifikácia novinárov neohrozí alebo im nebude brániť v práci.

Pravidelný dialóg a podávanie správ

23. Členské štáty by mali podporovať nepretržitú a pravidelnú výmenu názorov medzi orgánmi presadzovania práva a novinárskymi združeniami, ktorou by sa zabezpečilo, aby ochranné opatrenia prijaté orgánmi presadzovania práva boli účinné a zároveň neprimerane nebránili činnostiam novinárov a iných pracovníkov médií pri podávaní správ o protestoch alebo demonštráciách. Mali by nabádať svoje orgány presadzovania práva, aby vypracovali správy o konkrétnych opatreniach prijatých na posilnenie bezpečnosti novinárov počas protestov a demonštrácií určené na uverejnenie na vnútroštátnej úrovni.

OSOBITNÉ ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA ZARUČENIA ONLINE BEZPEČNOSTI A POSILNENIA POSTAVENIA V DIGITÁLNEJ OBLASTI*Spolupráca s verejnými orgánmi a príslušným odvetvím*

24. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby vnútroštátne a mediálne regulačné orgány alebo subjekty a iné príslušné regulačné orgány alebo subjekty zodpovedné za presadzovanie práva a kybernetickú bezpečnosť online zriadili osobitné pracovné skupiny špecializované na zhromažďovanie informácií a najlepších postupov týkajúcich sa predchádzania online útokom na novinárov a hrozbám, ktorým sú vystavení. Mali by sa postarať o to, aby tieto orgány predkladali pravidelné správy o svojich zisteniach, v ktorých posúdia účinnosť vnútroštátnych opatrení zameraných na riešenie kybernetických útokov na novinárov. V správach by sa osobitná pozornosť mala venovať situácii novinárov, novinárov patriacich k menšinovým skupinám a tých, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti, a mali by zahŕňať štatistiky rozčlenené podľa pohlavia, ak sú k dispozícii. Členské štáty by mali podporovať pravidelný dialóg medzi týmito orgánmi a samoregulačnými orgánmi médií, združeniami novinárov, ako aj zástupcami odvetvia a občianskej spoločnosti, najmä v záujme posilnenia povedomia o kybernetickej bezpečnosti a digitálnych zručností medzi novinármi, ktoré im umožnia prijímať sebaobranné opatrenia.

Spolupráca s online platformami a občianskou spoločnosťou

25. Členské štáty sa vyzývajú, aby presadzovali spoluprácu medzi online platformami a organizáciami alebo subjektmi pôsobiacimi na ich území, ktoré disponujú osobitnými odbornými znalosťami o boji proti hrozbám a obťažovaniu namiereným voči novinárom, ako aj podnecovaniu k nenávisti voči nim, napríklad podporovaním ich potenciálnej úlohy dôveryhodných oznamovateľov. V úzkej spolupráci s online platformami by mali podporovať digitálne prostredie, ktoré bráni využívaniu online služieb na útoky na novinárov, a to najmä vypracovaním stratégií na riešenie organizovaných útokov. Členské štáty by mali nabádať poskytovateľov online služieb, aby zvýšili transparentnosť všetkých opatrení, ktoré zavedú na riešenie konkrétnych hrozieb pre novinárov.

Ochrana pred sledovaním online

26. Členské štáty by mali zabezpečiť úplné vykonávanie európskych a vnútroštátnych právnych rámcov týkajúcich sa dôvernosti komunikácie a súkromia na internete, aby novinári a ďalší pracovníci médií neboli na internete nezákonne sledovaní alebo vystavení nezákonnému dohľadu. Jednotky členských štátov pre riešenie počítačových bezpečnostných incidentov alebo iné príslušné orgány alebo subjekty by mali vytvoriť a šíriť usmernenia pre kybernetickú hygienu pre novinárov. Na požiadanie by mali novinárom, ktorí sa snažia zistiť, či ich zariadenia alebo online účty neboli ohrozené, pomáhať pri získavaní služieb renomovaných forenzných vyšetrovateľov v oblasti kybernetickej bezpečnosti.

OSOBITNÉ DODATOČNÉ ODPORÚČANIA NA POSILNENIE POSTAVENIA A OCHRANU NOVINÁROK A TÝCH NOVINÁROV, KTORÍ PATRIA K MENŠINOVÝM SKUPINÁM ALEBO PODÁVAJÚ SPRÁVY O OTÁZKACH ROVNOSTI

Posilnenie postavenia novinárov, novinárov patriacich k menšinovým skupinám a novinárov, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti

27. Členské štáty by mali podporovať projekty alebo iniciatívy zamerané na posilnenie postavenia novinárov, novinárov patriacich k menšinovým skupinám a tých, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti. Členské štáty sa vyzývajú, aby pri vypracúvaní takýchto iniciatív venovali náležitú pozornosť hľadiskám občianskej spoločnosti, akademickej obce, mediálnych orgánov a mediálneho priemyslu.

Transparentnosť a predkladanie správ

28. Členské štáty sa vyzývajú, aby prijali opatrenia na zlepšenie transparentnosti pri podávaní správ a zhromažďovaní údajov o útokoch na novinárky, novinárov patriacich k menšinovým skupinám a novinárov, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti, a o ich diskriminácii. Členské štáty by mali svoje vnútroštátne subjekty pre rovnaké zaobchádzanie nabádať k tomu, aby pravidelne predkladali správy o situácii takýchto novinárov.

Rovnosť a začlenenie v mediálnom priemysle

29. Členské štáty by mali presadzovať a podporovať opatrenia na posilnenie rovnosti a začlenenia v mediálnom priemysle a v spravodajských redakciách. Na tento účel by sa mali neustále usilovať o to, aby novinárky, novinári patriaci k menšinovým skupinám a novinári, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti, mali prístup k rovnakým pracovným príležitostiam a mohli pracovať v bezpečnom a inkluzívnom prostredí.
30. Členské štáty by sa mali zapájať do pravidelných dialógov so zástupcami novinárov a samoregulačných orgánov médií s cieľom podporiť rovnosť a začlenenie v riadiacich pozíciách spravodajských redakcií a médií. Keďže novinárky, novinári patriaci k menšinovým skupinám a tí, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti, môžu byť vystavení všetkým formám obťažovania a násillia, mali by sa uvedené dialógy zamerať na podporné mechanizmy pre tieto skupiny. Členské štáty by mali podporovať kolektívne dohody zamerané na riešenie týchto otázok.

Kampane na zvyšovanie informovanosti a poskytovanie informácií

31. Členské štáty sa vyzývajú, aby podporovali iniciatívy vrátane iniciatív organizácií občianskej spoločnosti zamerané na zvyšovanie informovanosti a organizovanie kampaní na predchádzanie násilliu voči novinárkam, novinárom patriacim k menšinovým skupinám, ako aj tým, ktorí podávajú správy o otázkach rovnosti, a ich obťažovaniu a na boj proti tomuto násilliu a obťažovaniu a aby poskytovali informácie o tom, ako vyhľadať pomoc a podporu. Členské štáty sa tiež nabádajú, aby podporovali iniciatívy zamerané na výmenu najlepších postupov medzi spravodajskými mediálnymi organizáciami, ktoré majú za cieľ vypracovať účinné politiky v oblasti rovnosti.

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ, PODÁVANIE SPRÁV A MONITOROVANIE

32. S cieľom umožniť monitorovanie opatrení a činností na zavedenie tohto odporúčania do praxe by členské štáty mali 18 mesiacov po jeho prijatí a potom na požiadanie predložiť Komisii všetky relevantné informácie týkajúce sa takýchto opatrení a činností. Na tento účel by mali pravidelne zhromažďovať aktuálne a konzistentné údaje a v prípade potreby vytvoriť nástroje na podávanie správ, ktoré im umožnia získať porovnateľné informácie. Údaje by sa mali zhromažďovať len na analytické účely.
33. Komisia bude o opatreniach a činnostiach na zavedenie tohto odporúčania do praxe diskutovať s členskými štátmi a zainteresovanými stranami na príslušných fórach, najmä v rámci Európskeho fóra spravodajských médií. Komisia takisto vykoná hodnotenia, v ktorých zhodnotí pokrok dosiahnutý pri zavádzaní tohto odporúčania do praxe, a to na základe kľúčových ukazovateľov výkonnosti a so zreteľom na zistenia uvedené vo výročných správach Komisie o právnom štáte.

ADRESÁTI

Toto odporúčanie je určené členským štátom.

V Bruseli 16. septembra 2021

Za Komisiu
Thierry BRETON
člen Komisie
